

בחיפה מול הים

מילים: סלמאן מצאלחה
לחן: מיכה שטרית

בחיפה מול הים ריחות המלח
עולים מתוך האדמה ושמש
התולה על עץ, פורמת רוח.
בתוך שורת עצים טובלת אבן
נטעו גברים נשים ואלם דיירים
בבית דירות, ושמו מולדת.
יהודים שלא שמעתי את קולם
ערבים שלא ידעתי את פשרם
ועוד כאלה מנגינות שלא ידעתי
לזהות בתוך הרגע שדמם.

שם בחיפה מול הים
כולם היו לו משורר גולה
ברוח מחפש את העבר
בשאלה ברוכת תשובות
שולה מילים מתוך הים
ושוב משליך אל הגלים אשר
ישובו כמו משיח, לעולם.
משורר חוזר לשיר שלא כתב
בליל השבי וטרם שב אל
המקום אותו ציר כילד בענן.

שם בחיפה מול הים בקצה
הקיץ שנשבר על ראש העץ
לבלב ירח, אני חוזר אל
השתיקה אשר פצעתי בשפתי
אני חוזר אל המילים, הישנות בתוך ניר.
רגבי עפר לחים
ושביל מלוח לפתו לעד את
חכתו של הדייג
מילים קטנות שתקו לנוח ושיר
נדם שם בחיפה מול הים.
מילים קטנות שתקו לנוח ושיר
נדם שם בחיפה מול הים.

ההר הירוק תמיד

מילים: יורם טהרלב
לחן: מוני אמריליו

פקחתי את עיני, היה אז חודש שבט,
ראיתי מעלי ציפור קטנה אחת
ותכלת השמיים וענן יחיד
וראיתי -
את ההר הירוק תמיד.

במשחקי ילדות קלי השכרון
רדפתי פרפרים, החלקתי במדרון
ועת חיפשתי לי מסתור ללב תמים
אז ברחתי -
אל ההר הירוק תמיד.

ההר הירוק כל ימות השנה,
אני עוד חולם ושואל
לנשום רוחותיך כבראשונה,
לשכב בצילך כרמל.

בשנות הנעורים, בשנות האהבה
טיפסנו בשביליו, ידי בתוך ידה
השקפנו למרחק, לעבר העתיד
וחלמנו -
על ההר הירוק תמיד.

הלכנו לצבא, גדולים ונבוכים,
מתוך המלחמות חזרנו כאחים
הבאנו על כפיים רע וידיד
ונפרדנו -
מול ההר הירוק תמיד.

ההר הירוק כל ימות השנה...

וילדינו כבר היום הם עלמים,
הורינו - שערם הלבין מרוב ימים.
אך צעירים נהיה כל בוקר, עת נביט
אל אחינו -
אל ההר הירוק תמיד.

ההר הירוק כל ימות השנה...

א. עכו

1. אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון ואת אחלב ואת אכזיב ואת חלבה ואת אפיק ואת רחב (שופטים א', 31)
2. "עד פה תבוא ולא תוסיף ופה ישית בשאון גליד' (איוב ל"ח, 11) – עד כה". תלמוד ירושלמי שקלים ו', ב'

כתבי המארות. אל עמרנה. אוגרית (מאות 14–15 לפה"ס). האנאלים של סנחריב (701-), אלכסנדר מוקדון (333-). תלמי השני פילדלפוס: פתולמאיס.

3. ... כאשר בא יונתן לעיר ויסגרו אנשי עכו תא השערים ויתפסוהו, ואת כל אשר עימו הרגו בחרב

חשמונאים א י"ב

4. תנו רבנן [על ניקנור], מה נסים נעשו לדלתותיו? אמרו, כשהלך ניקנור להביא דלתות מאלכסנדריא של מצרים, בחזרתו עמד עליו נחשול שבים לטבעו, ונטלו אחת מהן והטילוה לים, ועדין לא נח הים מזעפו. בקשו להטיל את חברתה, עמד הוא וכרכה. אמר להם, הטילוני עמה! מיד נח הים מזעפו. היה מצטער על חברתה. כיון שהגיע לנמלה של עכו, היתה מבצבצת ויוצאת מתחת דפני הספינה. ויש אומרים, בריה שבים בלעתה והקיא אתה ליבשה, ועליה אמר שלמה, "קרות בתינו ארזים, רהיטנו ברותים" (שיר השירים א') – אל תקרי "ברותים" אלא, ברית-ים. לפיכך, כל השערים שבמקדש נשתנו להיות של זהב, חוץ משערי ניקנור, מפני שנעשו בהם נסים. תלמוד בבלי, יומא ל"ח ע"א
5. ... ויושבי עכו רצחו אלפים איש ושמו רבים במאסר יוסף בן מתתיהו, מלחמות היהודים ב', יח

6. שאל פרוקלוס בן פלוספוס את רבן גמליאל בעכו שהיה רוחץ במרחץ של אפרודיטי אמר לו כתוב בתורתכם ולא ידבק בידך מאומה מן החרס מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי אמר לו אין משיבין במרחץ וכשיצא אמר לו אני לא באתי בגבולה היא באתה בגבולי אין אומרים נעשה מרחץ לאפרודיטי נוי אלא אומרים נעשה אפרודיטי נוי למרחץ דבר אחר אם נותנין לך ממון הרבה אי אתה נכנס לע"ז? שלך ערום ובעל קרי ומשתין בפניה וזו עומדת על פי הביב וכל העם משתינין לפניה ... את שאינו נוהג בו משום אלוה מותר.

7. ... הגיע [רבן גמליאל] לכזיב. בא אחד ושאל לו את נדרו אמר לזה שעמו: כלום שתינו רביעית יין האיטלקי? אמר לו הן. אמי' לו אם כן טייל עמנו עד שנפוג את יינינו והלך עמהן עד שהגיעו לסולמה של צור כיון שהגיעו לסולמה של צור ירד מן החמור ונתעטף וישב והתיר לו נדרו תוספתא פסחים ב',

8. מעשה בתלמידי ר"ע שהיו הולכים לכזיב, פגעו בהן ליסטים, אמרו להן: לאן אתם הולכים? אמרו להן: לעכו. כיון שהגיעו לכזיב פירשו. אמרו להן: [תלמידי] מי אתם? אמרו להן: תלמידי ר"ע, אמרו להן: אשרי ר"ע ותלמידיו, שלא פגע בהן אדם רע מעולם. בבלי עבודה זרה כ"ה, ע"ב

9. מעשה ברבי אלעזר בן שמוע ורבי יוחנן הסנדלר שהיו הולכים לנציבים אצל רבי יהודה בן בתירה ללמוד ממנו תורה והגיעו לצידון וזכרו את ארץ ישראל זקפו עיניהם וזלגו דמעותיהם וקרעו בגדיהם וקראו את המקרא הזה +שם/דברים יא לא/+ וירשתם אותה וישבתם בה ושמרת לעשות את כל החוקים האלה ואת המשפטים אמרו ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה חזרו ובאו להם לארץ ישראל. ספרי דברים, פי

10. ... צידי חילזון מסולמה של צור ועד חיפה... תלמוד בלי, שבת כ"ג, ע"א

11. מעשה באחד שהיה הולך מארץ ישראל לבבל. כשהיה אוכל לחם ראה שני צפרים מתנצים זה עם זה הרג אחד מהן את חברו הלך והביא עשב והניחו על פיו והחיהו, הלך אותו האיש נטל אותו עשב שנפל מן הצפור הלך להחיות בו את המתים כשהגיע לסולמה של צור מצא אריה מת מושלך בדרך והניח אותו העשב על פיו והחיהו עמד הארי ואכלו, מתלא אמר: {בן סירא} "טב לביש לא תעביד ובישא לא ימטי לך". בראשית רבה כ"ב; מדרש תנחומא חוקת, א'
12. שלש ארצות לשביעית: כל שהחזיקו עולי בבל מארץ ישראל ועד כזיב לא נאכל ולא נעבד, וכל שהחזיקו עולי מצרים מכזיב ועד הנהר.. משנה שביעית ו', א'; כתובת רחוב
13. ... ר' אבא הוה מנשק כיפי דעכו... בבלי כתובות קי"ב ע"א
14. כלום מביאים דגים לעכו? שמות רבה ט', ד'
15. מעשה שתפסו דג אחד בעכו עד שלא ירדה רביעה, היו שמין אותו שלוש מאות ליטרין ולא מצאו בו אלא מאתיים. אמר להן זקן אחד: אילו ירדה הרביעה היו מוצאים בו יותר. משירדה הרביעה... בראשית רבה י"ג, י"ח
16. צדי [=דייגי] עכו החמירו על עצמן שלא יהו צדין כל עיקר [בחול המועד] בבלי מועד קטן י"ג, ע"ב
17. בר לופייני הוה משיא את בתו מן צפורי לעכו והעמיד חנויות מוזגות יין מציפורי לעכו ומנורות של זהב מכאן ומכאן מדרש אסתר רבה, ב', ג
18. ... שילחנו אש בכנסייה של עכו למען תישרף ובכל בתי הנוצרים... הייתי בין היהובים יועץ הרעה הראשון... רבות רעות עשיתי לנוצרים... בהיותי בעכו נמלטו הנוצרים מפני הסתערות הפרסים, והיהודים מצאו להם שעת כושר להצית את כנסיות הנוצרים... שדדו את בתיהם.. פרעו בהם... רבים מן הנוצרים הרגו... כן תפסו את הכומר ליאונטיוס ובקשו לרוצחו נפש... בפחדו שיהרגוהו כיחש במשיח והתגייר... היפודיאקון [כומר עליון] שעבר, ראה את ליאונטיוס ביושבו לפני בית הכנסת... ואמר לו: אדוני ליאונטיוס, איך דברת לפני על המשיח ועתה אתה מכחש בו?! ... ליאונטיוס פשפש במעשיו וחזר בתשובה. הוא הלך לביתו של גימוליס הנמצא על שפת הים בתחילת עכו השומרנית ותלה את עצמו... ראינו בחלום הלילה והנה הכנסיות שהוצתו הוקמו מפז ומאבני חן והן מזהירות באור... היה בעכו איש אחד ושמו יצחק, יהודי ירא שמים שגם אנחנו חשבנוהו לישר, והוא אמר ... החלום מבשר לנו היהודים... שקיעת עולם... בית הכנסת שלנו שנמצא בנמל של עכו... "ספר הוראות יעקב המשומד זה מקרוב" מובא בספר הישוב, עמ' 120
- Doctina Jacobi nuper baptizati
19. נשלמו מלות המקרא כולן, הפירוש וגזירת המלים, ברצון ה' ובעזרתו, בעכו שנת דתת"א ליצירה (=1041)... וכתבתי אני אליהו ברבי אהרן החבר נבי"ג ברבי יאשיהו, אב ישיבת גאון יעקב תנצב"ה, ברוך ה' לעולם אמן ואמן. קטע גניזה (י. מאן)

הצלבנים ומורשתם בעכו

20. "עיר עכו היא חוצה לארץ" רמב"ם, משנה תורה, הלכות תרומה, א', ט

21. ראובן היה נושא ונותן... ויצא... כמנהגו בכפרים של עכו. ובא אצל יהודי אחד והפקיד כליו שם... והלך למכור בעיר אחרת... המתין [השומר] יום ויומים ושלושה ימים ולא בא, אז הביא שאר כליו לאשתו [של ראובן]... אמר" הלך ולא חזר. לימים עברו יהודים מבני עכו דרך שם. אמרה להם גויה אחת: לאן אתם הולכים?... אמרה להם: לא תזוזו מכאן, שלא יארע לכם מה שאירע ליהודי אחד... יצאו אחריו והרגוהו.
מתוך תשובת הרמב"ם

22. "עכו... ושם כמו מאתיים יהודים" בנימין מטודלה, סביב 1165-1166

23. יהודי עכו "כולם ריקים, עמי הארץ/אין בהם גודר ועומד בפרץ". יהודה אלחריזי, תחכמוני, 1212

עליית רבני צרפת ואחרים. ר' יחיאל מפרס וישיבת פריס. ר' יצחק דמן עכו. הכיבוש המוסלמי, 1291

24. ".... ושמענו על הרב רבי שמשון [בעל התוספות, תלמיד בנו תם] שהיה בעכו".

מתוך תשובות ר' אברהם בן הרמב"ם

25. "אחרי שראינו התקנה וההסכמה... שהתקינו והסכימו עם אדונינו הנגיד רבי אברהם בן הגאון... רבי משה... מימון ז"ל... ראינו גם אנחנו בני קהל עכוו דבגבול נחלת אשר כי דבריהם נכונים... על כן הסכמנו גן אנחנו לתקן גם אותה תקנה בארץ הזאת [ישראל]... וכתב יעקב בן הגאון שמשון ז"ל... אברהם בן הרב רבנו יחיאל..

26. "ברכני ה' עד כה שזכיתי ובאתי לעכו" רמב"ן באיגרת למשפחתו, 8-1267

27. ר' יצחק דמן עכו הוא שעשה ספר קבלה... ונחרבה בזמנו עכו ונשבו כולם... אי זכות, ספר יוחסין

הממלוכים, העות'מנים.

28. "עכו חציה תוצה לארץ וחציה ארץ ישראל... ואינם עושים שני ימים של גלויות... ויש שם בית הכנסת גדולה וגבוהה...." נוסע יהודי, 1742

ד'האר אל עמאר... נפוליאון... אחמד ג'אזר פחה... חיים פרחי... מוחמד עלי... אברהים...

29. "עכו עיר קטנה ונצורה ובה המון רב מאומות העולם והיא עיר רוכלת... ומאז התחדשו נמלי יפו וחיפה חדל להיות לה סחר עמים. וידל ישראל, כי אין בה רק לערך ט"ו משפחות מאחינו בני ישראל מתפרנסים מיגיע כפם ובתוכם האדון הישיש והנכבד סניור משה פינצי קונסול בריטאניא... בתוך העיר הוא בית האסורים הגדול... נוסע יהודי, 1876

ב. חיפה

30. אמר רב אבדימי דמן חיפה: מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן החכמים וניתנה לחכמים.

בבלי בבא בתרא י"ב ע"א

31. אמר רב אסי: חיפני ובישני לא ישא את כפיו. תניא נמי הכי: אין מורידין לפני התיבה לא אנשי בית שאן, ולא אנשי בית חיפה, ולא אנשי טבעונין, מפני שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין. {ובירושלמי גם ה / א} בבלי מגילה י"ד ע"ב

32. מעשה בחסיד אחד שהיה מטייל בשוניתא דימא דחיפה.... פסיקתא דרב כהנא

ישיבת צור בחיפה. ראשי הגולה וחיפה. בתחום הארץ? "ראנשי מבצר חיפה". הצלבנים

33. על יד המקום שעליתי על החוף עומדת מצודה עתיקה וסמוך לה ישוב קטן הנקרא חיפה. פה שילמתי מס כדי לבקר בהר הכרמל... כל אוניה שבאה... משלמת ארבעה גרושים או לפי מספר האנשים בה... שודדי הים של מלה מביאים הנה... את שללם למכירה... תושבי חיפה הם.... מקולקלים ומושחתים. נוסע גרמני, 1738

34. ... היום היה יום אביב בבקר, אחרי ליל הוד ורוך, בראותם את גדות הים בארץ ישראל. שניהם עמדו על גשר החובלים ויצפו כעשרה רגעים בשפופרותיהם אל הצד ההוא. – כמעט אוכל להשבע, כי זו היא לשון הים של עכו... ענה קינגסקורט... לפני עשרים שנה הייתה תהו ובהו! אך שם מימין הלא זה הוא הכרמל, ולפנות שמאל, ממולנו, עכו... נסים קרו במקום הזה.

הם קרבו לבוא, ועתה כבר יכלו לראות היטב בזכוכיותיהם הטובות. במפרץ-הים בין עכו ובין מורד הכרמל עמדו אניות ענק על העוגן, כאניות שכבר ראו בקץ המאה התשע עשרה. מאחורי קבוצת האניות האלה ראו את תחום המפרץ המפיק חן. לפאת צפון – עכו בתפארת בְּנֵיה מזורחית עתיקה, חומות מבצר אמיצות, כפות עבות ומגדלים דקים שנשקפו לאור תכלת הרקיע בבקר. התמונה הזאת לא נבדלה הרבה משהייתה. אך מפאת דרום... הוד חדש. בתי קיץ לאלפים הזהירו בלבנוניותם בתוך ירקרק הגנות הצוללים בעתרת צמחים. מעכו עד כרמל השתרע גן גדול, וגם הר הכרמל היה נעטר בנינים יפים. כבואם מדרום כסה ההר מעיניהם את מראה העיר חיפה ואת מראה החוף, ועתה הנה גם היא השתרעה לעיניהם... עיר נהדרה שכונה לחוף ים התכלת. שְׁכָרֵי-אבן כבירים היו תלולים במים, ובסקירה ראשונה ראה כל מתבונן, כי זה הוא החוף המרווח, האיתן, הבטוח והיפה בכל חופי הים התיכון. אניות מכל המידות והתבניות, של כל העמים והארצות, חנו... בחוף מבטחים זה. קינגסקורט ופרידריך היו כנדהמים. מעל מפת הים שלהם, שכבר עברו עליה עשרים שנה, לא נראו עקבות עיר החוף הזה, ועתה עלתה, כאוב מארץ... ואניתם קרבה אל החוף להעגן, ואז נסעו בסירה קטנה דרך מהומת אניות אל לשון הים....

הבט נא למעלה! ראה נא את ההמיה ברחובות כתנועת עיר גדולה! ראה נא את המון האנשים הלבושים הדר. חושב אני, כי בגדינו אינם כדת היום... הכבישים לנסיעה היו חלקים כמדרכות... קרון ברזל גודל עף ברעש מעל צמרות הדקלים ותיירים נוסעים הביטו למטה – זו היא רכבת החשמל המרחפת... הגיעו לפרשת רחובות שתנועת המסע הייתה גדולה כאן ביותר....

הגיוון הרב שבסגנון הבניינים הרהיב את עיניהם... פרוורים מלאי תנועה וחיים. הבתים היו על הרוב קטנים ויפים... בתי המסחר הגדולים והבניינים הציבוריים נתבלטו משום כך עוד יותר.... : משרד הנמל, לשכת המסחר, לשכת העבודה, משרד החינוך, משרד החשמל....

מתוך: הרצל, אלטנוילנד – תל אביב, 1899-1902

חיפה היא עיר משונה.

חוף ים.

הרים.

שכונות. שכונות. שכונות.

אבג באמצע - אין מתם.

אפשר ללכת וללכת -

ולא להיות בשום מקום.

חיפה היא עיר עצומה.

נפט

קטרים.

ואניות צופרות צופרות.

אניות של ממש. של מלחמה.

אבל משל עצמה -

- לא כלום.

הנפט - עירקי

הקטרים - פלשתינאים.

האניות - זה לא נעים, אחא,

אבל גם הן זרות.

כל כך היא צעירה

ורע.

הכל עקם מסביב.

אין לה אפלו פורים פעם אחת בשנה

כמו לתל אביב.

חיפה היא עיר רצינית.

מחר? -

מחר יהיו אולי אפלו מפציצים.

למחר הכל מתר,

מפקר כזה.

אבל היום?

היום, -

חיפה איננה אוהבת לחלם

כמו ירושלים ההדורה והקבוצית -

ולא לרקוד על כל התפגנות

כמו אלג'י ובן-יהודה בתל-אביב.

חיפה רוצה דבר פשוט,

דבר ממש.

בלי כרפורים.

כמו חתיכת ברזל -

כמו התכניון,

ובית המלאכה -

יהא אפלו דאונים,

אתא.

ואין דבר שיש רק חמשה-עשר

בשביל שלש-מאות בחור.

אתמול -

גם אלה לא היו.

ולא חשוב אם איזה תל-אביבי פורח

יחשב שהוא טיס גבור.

זה רק אורת. זה יעבר.

מה שישאר - זו רק הממשות:

בלי מנוע -

בלי בנזין -

זורקים אותך בחלל האויר.

ככה סתם. כמו הבטחה.

בלי כל התחייבות.

אלה!

וכל המאחר לרדת ולבוא

הרי זה משבח.

נדנד

ככל אשר תוכל.

כאלו אין אתה אומר לרדת כלל.

כאלו נכנס בה הרוח.

כאלו הוא נושא אותך

- עד הסוף.

עם כל ההבטחות.

לעולם שכלו טוב.

* מהוך-שירי חרב.

נכתב בדצמבר 1939 לקראת

תחרות הדאונים הראשונה בארץ.

שנערכה בחיפה, בינואר 1940.

כניסת המשחיתה לנמל בלילה

המשחיתה נכנסת לנמל

מן הים הפתוח. נפתח עולה על

חמשת אלפים טון. שיטתה

חומר וחרשי.

בפתח הנמל מקדמות את פניה

סירות הנווט המורות לסלק

את הרשת נגד צוללות

אשר במחסום הפתח

שעה שהמים השחורים משקפים

את חלקת פני השמים וזרקורים

משוטטים אנה ואנה ברוח אביבית.

אי שם חורקת שלשלת. על הרציף

ממתנינים ממצי משמרת הלילה

להסדרת העניינים הפורמליים. אורות

העיר משתרעים עד מעל להר

והקצף הקל של גלי אביב

ממשיך את צבעה הלבן של המשחיתה

עד למקום שבו הוא,

כמו הרצועה הלבנה שהותירה אתריה,

אובר בחשכה

שינוי סוגי

תיפה

הכרמל האי-נראה

איוב ס"ו

... תיפה מקשתת כורוע
של ענק בשחוק רפיון;
אין עתיק בה - חי בה כח
ועמיד פורץ באון;
עיר עמיד מאין כמותה -
והם עתיק לה שר הימנון.

פאשר אמות
לעבר למהות אתרת -
יפרד הכרמל האי-נראה
שהוא כלו שלי,
כלו תמצית האשר,
שמחטיו, אצטרבליה, פרחיו וענניו
תקוקים בבשרי -
מן הכרמל הנראה
עם שדרת הארנים שיורדת להם.

על הכרמל הצרפתי

הכרמל הצרפתי מזכיר לי תמיד
את "בית-הקברות הימי" לפול ולרי
ולא רק מפני שגם הוא משתפל
ויורד אל הים התיכון
ולא רק מפני שהשמש מכה
בארח דומה על המים
ולא רק מפני שגם הר-הכרמל
מחלק את הים לשנים
כמו אותם "צוקים צוקים",
אף לא מפני שאנשים
הלכו מכאן בהשאירם
הכל לאחרים: בתים ורהיטים
שטיחים וכלי-לבוש
ואת הארץ הטובה והשמים הפחלים
והרוחות הנעימות
החולפות מפני המים אל הארנים.

בלילות היא מתושממת,
תיפה זו האדמה:
כנעיה המיוחמת
מדרוני עיר צמומה.
אפל שחוק, זיק ורמו
באוליה הנמומה.

האם תענוג השקיעה האדמה
הוא מיסוד התמותה שבי?
ותענוג הבשמים
ורגע ערפלי המים
ורגע השיבה
למבט התקיף של שמי ירושלים,
לעליון על הכל -
האם מיסוד התמותה הוא?

אדירים מימי ימך,
תיפה, עיר לחוף ימים.
מוחים נבנו לשמך.
חבוק ורועות, אדיר תמיד,
אפקך זוהר ומתנף
לנשיקת שחקים רמים.

(הכנאל באי ניגה 1971)

על כל פנים

בכל פעם שאני עולה על הכרמל הצרפתי
מכה בי, עם תימרות-הארץ ותמורות-האור,
אותה תחושה. האם
מישהו מן הקוראים
יכול לחשב על קשר אפשרי
בין בית-עלמיו ימי
והכרמל הצרפתי? ושמה
מישהו מתושביו, בהווה או בעבר,
יודע משהו שלא הגיע אל תודעתי?

שקט מזרם פה ים תיכון
שמעברי נשקף, מקרין;
בראש כרמל כנה אירון - - -
אגנף מתכיל, קמוט שיראץ.
כעין תיעוף ים זך קדמון
ובו גם סוד אחרית ילין.

איוב ס"ז

אלהו על הכרמל

היום עיני כחלות
ושער גופי זרק,
העננים גבוהים
ואלהים רחוק

אף הכביש, מחוץ-פלד - - -
בין גנים מים להר
מתננן עת מתלולות
עיר עליו והד בו תר,
מבחר העיר, בשלד
מיתרים על הפער.

ובתוף הים החר
שחרגלי החר
אני רואה צורות
רכות כמו שער.

(זין צינוליא)

איוב ס"ח

על הכרמל, ברחוב המתארף בין היםים
מעבריו, אשה נותנת את קולה
בשיר, אשה ורה.

אשה נותנת את קולה בשיר, אשה ורה,
על הכרמל, ברחוב המתארף
בין היםים מעבריו.

יבלתי גם אני למצא לי פה דירה
ברחוב הנה על הכרמל, שהוא
כמו עין במרכז הסערה.

ערסל שקול ומאון
ומחשב ומדק בחוט-השערה.

אלו יין

חיפה בחורף

חיפה בחורף היא חתוף עץ יפני
שם מצפה לי משי הגשם, הרוך בגשמים
לבנון הכרוב נרדם לו בשיחים הלחים
ומן השלוליות שלל הזיות עולות כאד
עם עדנת עננים חיפה בחורף מרחפת באויר
והאפק הוא לפעמים מפרש עשוי ניר ארו
כפצע בגטון העיד בא ערב רבב שמש.

והם הפנו את ספינתם לחיפה.

בבוקר אביב, שבא לאחר אחד מאותם לילות שהם כה נוחים בעונת השנה הזו, נתגלה לעיניהם חופה של פלשתינה. שניהם עמדו על גשר הפיקוד וזה עשר דקות הפנו את משקפותיהם לאותו כיוון.

"אפשר להישבע ששם מפרץ עכו," אמר פרידריך.

"אפשר גם להישבע שהיפוכו של דבר נכון," אמר קינגסקורט. "מראה המפרץ הזה עוד שמור בזיכרוני. לפני עשרים שנה היה ריק ושומם. אבל בכל זאת, שם מימין נמצא הכרמל, ומשמאל שוכנת עכו."

"עד מה השתנה הנוף הזה!" קרא פרידריך. "כאן התחולל נס."

הם קרבו והלכו. מבעד למשקפותיהם המעולות כבר יכלו לראות את הפרטים ביתר דיוק. במים המוגנים שבין עכו ומרגלות הכרמל עגנו אוניות ענקיות, שכמותן כבר היו בונים בסוף המאה התשע־עשרה. מאחורי צי זה נראה המתאר הנאה של המפרץ. בקצה הצפוני – עכו, בסגנון בנייה אוריינטאלי עתיק, חומות מבצרים אפורות, כיפות עבות וצריחי מסגד תמירים, שהזדקרו מלאי קסם על רקע שמי הבוקר. במתארים אלה לא נשתנה הרבה. אולם דרומה מכאן, למטה מן העיר שעמדה בצורה מפוארת בניסיונות קשים, לאורך קשת רצועת החוף, קמה תפארת מרהיבת עין. אלפי וילות לבנות התבלטו והתנצנצו בתוך ירקותם של גנים פורחים. דומה היה שמעכו ועד הכרמל ניטע גן גדול, וגם ההר עצמו היה עטור מבנים מנצנצים.

כיוון שבאו מצד דרום, הסתירה מהם שלוחת ההר בתחילה את מראה הנמל והעיר חיפה. אך הנה השתרעו גם אלה לעיניהם, ומכאן ואילך שוב לא ניתן לספור את ה"שטנים" של קינגסקורט.

עיר מרהיבת עין שכנה על שפת הים בעל הגון הכחול העמוק. שוברי גלים ענקיים השתרעו בתוך המים וזיהו לאלתר את הנמל רחב־הידיים לעיני הזרים כפי שהוא במציאות: הנמל הנוח והמוגן ביותר בים התיכון. ספינות בכל הגדלים, מכל הסוגים ומכל הלאומים שהו במחוז מבטחים זה.

קינגסקורט ופרידריך היו מוכי תדהמה. במפת הים שלהם מלפני עשרים שנה לא היה זכר לעיר־נמל זו, והנה השתרעה לעיניהם, כמו הוקמה במטה־קסם. משמע שהעולם לא קפא על שמריו בימי היעדרם. — — —

רק כשהגיעו אל מפלס הרחוב, החלו עומדים על מלוא רישומה של עיר נפלאה זו ושל המולתה.

לפניהם התפרסה כיכר רחבת־ידיים, מוקפת אכסדראות מקומרות של בניינים הדורים. במרכזה היה גרדקלים מוקף גדרות. דקלים, שהיו עצים מצויים במקום זה, נישאו מכל עבר, מימין ומשמאל, על שפתם של כל הרחובות שנסתיימו בכיכר. ניכר מיד שדקלים אלה ממלאים תפקיד כפול. בשעות היום הפיצו צל ובלילה אור, כי פנסי־הרחוב החשמליים היו תלויים עליהם כפירות זכוכית גדולים. זה היה הפרט הראשון אשר עליו הצביע קינגסקורט בהנאה. אחר־כך שאל מה טיבם של הארמונות המקיפים את הכיכר הגדולה סביב־סביב. דוד ליטוואק השיב, שאלה הם בנייני המשרדים של חברות לסחר־הים ובנקים קולוניאליים אירופיים. לפיכך נושאת הכיכר את השם "כיכר הלאומים". ואמנם נתקיים בה שם זה, לא רק בבניינים, אלא גם בבני האדם שמילאוה שאון.

הבאים מקרוב התבוננו בהמולה בפליאה. ניכר כי כאן נפגשים נתיבי כל הלאומים, כי ניתן לראות את המלבושים הססגוניים ביותר של אנשי המזרח משמשים בערבוביה עם בגדיהם של אנשי המערב. סינים, פרסים וערבים התהלכו בתוך ההמון הטרוד. אך בגדי המערב משלו בכיפה, כשם שהעיר בכללה עשתה רושם אירופי מובהק. אפשר היה לחשוב שזהו נמל גדול באיטליה. כחול השמים והים ונצנוץ הצבעים הזכירו את הריווריה המאושרת. אלא שהבניינים היו חדישים ונקיים יותר, והתנועה ברחוב, על אף חיותה, לא הקימה רעש כה גדול. זה נבע מן ההליכות המתונות וכבודת־הראש של בני המזרח הרבים, אך גם מן העובדה שלא היו בהמות־משא באותם רחובות. לא נשמעו לא קול פרסות סוסים, לא צלילת שוטים ולא טרטור אופנים. הכבישים חלקים היו כמדרכות, והמכוניות הפזרעברו על גלגלי־הגומי שלהן כמעט ללא רעש, להוציא צפירות כלשהן של צופרי־ההתראה. טרטור שמעל לראשיהם גרם להם לזרים לשאת עיניהם.

"לכל השטנים, מה זה!" קרא קינגסקורט, בהצביעו על קרוך־ברזל גדול שעבר ביעף מעל לצמרות הדקלים, ומתוך חלונותיו ניבטו נוסעים. אופניו של אותו קרון לא היו מותקנים מתחתיו אלא מעליו, מעל לגג. תלוי היה ומרחף מתחת לפסי גשר אדירים עשויים ברזל. דוד ליטוואק הסביר:

"זאת היא רכבת־האוויר החשמלית. מן הסתם ראיתם כאלה גם באירופה."

"זה עשרים שנה לא היינו באירופה."

"הן אין רבותה ברכבת המרחפת. עוד בשנות התשעים של המאה שעברה הופעלה בין בארמן ואל־ברפלד. התקנו אותה בערינו מלכתחילה, כי בדרך זו ניתן להסיע רבים בקלות ובסכנה מועטה. ובנייתה אף היתה זולה מבניית חשמליות או רכבות עליות."